MOR & SØN

Pozitia copilului

Et undervisningsmateriale

Fag: dansk, historie og samfundsfag
Niveau: udskolingens 9.-10. klasse samt gymnasiale uddannelser
Forfatter: Mimi Sørensen

- En universel historie om kvælende moderkærlighed
- Synopsis
- Morens film
- Aggressiv kapitalisme
- Filmens stil
- Elevark til dansk
- Elevark til historie/samfundsfag

Camera Film 2013
Mikkel Bryggers Gade 8 – 1460 København K – 33 13 61 12
www.camerafilm.dk

En universel historie om kvælende moderkærlighed

Calin Peter Netzer tegner i "Mor og søn" (2013) et portræt af en rumænsk hønemor og af et rumænsk samfund præget af ulighed og korruption. Det er en film om følelsesmæssig afpresning, men også en film med temaer som tilgivelse og accept. Netzer interesserer sig for den universelle historie om overvældende moderkærlighed samtidig med, at han tager et røntgenbillede af de nyriges liv i Rumænien i dag.

Calin Peter Netzer blev født i Rumænien i 1975. I 1983 emigrerede han med sine forældre til Tyskland. Han tog siden tilbage til Rumænien for at tage kurser på nationalteatret og blev uddannet som filminstruktør i Bukarest i 1999. Hans første kortfilm, "Maria" (1997) vandt prestigefyldte priser fra hele verden. Han udvidede i 2003 kortfilmen "Maria" til en spillefilm (med samme titel); også den blev belønnet på festivaler. Det sammen gjorde sig gældende for Netzers anden spillefilm "Medal of Honor" (2009). I 2013 modtog Netzer bl.a. Guldbjørnen på årets Berlinale for sin tredje spillefilm "Mor og søn".

Synopsis

"Han ringer aldrig". Den 60-årige Cornelia (Luminita Gheorghiu) beklager sig i filmens første scene til sin veninde. "Han talte hårdt til mig, han skubbede mig ud af bilen.." Det går op for os, at det ikke handler om Cornelias mand eller elsker, men om hendes granvoksne søn Barbu (Bogdan Dumitrache). Mor-søn-forholdet har i årevis været anstrengt. Han vil undslippe hendes kvælende kærlighed og hendes evige indblanding i hans liv. Hun vil elskes af sin søn og vil gøre alt for ham - *og* få ham til at være taknemmelig for det. Derfor forsøger hun med manipulerende list at tvinge sig adgang til og indflydelse på hans liv, men han reagerer ved at skubbe hende endnu længere væk. Cornelia forstår ham ikke og bebrejder naturligvis kæresten Carmen (Ilinca Goia), for sønnens afstand. Cornelia må ty til usle yderligheder som at udfritte deres fælles rengøringshjælp om, hvordan det står til hjemme hos Barbu og Carmen. For et dyre par sko (som er værdiløse for Cornelia) afpresses rengøringshjælpen til at fortælle om børneværelset som Barbu og Carmen er ved at indrette til Carmens barn fra et tidligere forhold. Så nej, Carmen lever ikke op til Cornelias forventninger om den ideelle svigerdatter, men det er der nok ikke mange kvinder der gør. På sidelinjen står den bløde mand og far, der måske nok forstår sin søns behov for at leve sit eget liv i fred, men som altid lader sig forme og styre af sin kone.

Cornelia er en kvinde, der ved, hvad hun vil. Hun bevæger sig i Rumæniens nyrige overklasse. Hun er en indflydelsesrig arkitekt, der ikke ser sig for fin til at *flashe* hverken tasken fyldt med kreditkort eller reolen, der bugner af ulæste klassikere. Til sin fødselsdag danser hun juvelbesat rundt med byens pinger og bader sig i deres

opmærksomme blikke. Penge kan nemlig i det nyrige univers åbne alle døre. Hun er gift med en af systemets mænd, der har forbindelserne i orden og er vant til at misbruge sine kontakter og privilegier.

Cornelias fødselsdagsfest med de indflydelsesrige samfundsspidser

Disse privilegier bliver en naturlig og konstant del af livet: Sådan kommer man hurtigere til lægen, sådan får man ordnet sin byggetilladelse – og sådan får man måske også frikendt sin søn fra det trafikuheld, som han involveres i, og som tager livet af en 14-årig dreng!

Sønnen Barbu

Drengen løb over en motorvej, og Barbu kørte for hurtigt. Han står nu til en fængselsstraf på mellem 3 og 15 år, men ikke hvis det står til Cornelia. Hun griber chancen for at vinde Barbu tilbage og sætter gang i sit maskineri af netværk, manipulation og afpresning. Den juridiske tovtrækning går sin gang, mens Cornelia forsøger at betale sig ud af miseren. Politibetjentene kan muligvis smøres, og den bilist, som Barbu overhalede lige før han påkørte drengen, er måske villig til at lyve om, hvor hurtigt han kørte. Cornelia tænker også, at den dræbte drengs familie må være tilbøjelig til at tage imod hendes penge og måske slække på deres anklager. Sønnen, der vil ud af morens psykiske jerngreb, ser passivt til og gør ikke selv noget for at klare frisag. Hans apati virker nærmest som et oprør mod den dominerende mor – om han så skal i fængsel, skal hun ikke få sin vilje. Kæresten Carmen betror Cornelia, at Barbu ikke er opdraget til at sætte foden ned. Moren tropper op til et akavet kondolencebesøg hos den dræbte drengs fattige forældre. Måske forstår Cornelia med det overdrevne moderinstinkt faktisk her, hvad det betyder at miste et barn? Eller måske er det bare endnu en *performance* med beregnende, falske tårer?

Morens film

"Mor og søn" er en næsten uhyggelig skildring af et forpestet familieforhold. "Vi har ingen hemmeligheder i vores familie", siger Cornelia på et tidspunkt, og det er en lodret løgn. I hvert fald er alt for mange ting usagte. Filmen hedder "Mor og søn", men det er i høj grad morens film. Det er hende, vi ser i første og sidste indstilling. For filmen fokuserer ikke så meget på, hvordan sønnen vil håndtere det skrækkelige han har gjort. Instruktøren er mindst lige så interesseret i, hvordan det hæmningsløse moderdyr reagerer. Man fornemmer, at et eventuelt fængselsophold vil føles værre for hende end for ham. Midt i den forfærdelige udsigt til, at Barbu vil blive straffet, glæder Cornelia sig over tingenes udvikling. Den følelsesmæssige afpresning, som hun selv opfatter som moderkærlighed, kan nu få Barbu derhen, hvor hun vil have ham. Endelig kan hun udøve indflydelse på sin søns liv og måske endda få chancen for at ødelægge hans parforhold. I en nervepirrende scene snuser Cornelia rundt i Barbu og kæresten Carmens lejlighed. Under påskud af at hente et par rene skjorter gennemroder hun afslappet deres toiletartikler og undertøjsskuffer og irriteres over, at parret er ved at indrette et værelse til Carmens datter. Cornelia, den beregnende mor, har låst døren indefra, og da Carmen uventet ankommer, kan hun ikke låse døren til sit eget hjem op. Hun ringer til Barbu, der instinktivt ved, at det er hans mor, som spiller sit spil.

Cornelia med en sjus

Som seer oplever vi imidlertid ikke kun Cornelia som et monster. Hun er også en såret sjæl, der drives af en uslukkelig tørst efter kærlighed og respekt fra sin søn. At vi også får en flig af sympati for Cornelia skyldes ikke mindst den flotte skuespilpræstation.

Aggressiv kapitalisme

"Mor og søn" er et portræt af en mor, men også af et tidligere diktatorisk samfund, som nu dikteres af penge. Ligesom Cornelia manipulerer sin søn, kan alle i systemet manipuleres med en næsten aggressiv kapitalisme. Rumæniens overgang fra planøkonomi til de frie markedskræfter har ændret de sociale forhold radikalt. Reallønnen falder samtidig med, at forskellene mellem rig og fattig vokser. Fattigdommen er mest udbredt på landet, og det er da også i et landligt område, at den dræbte drengs familie i filmen bor.

Den dræbte drengs far

Rumæniens bruttonationalprodukt er blandt de laveste i EU, som landet i 2007 blev optaget i. Egentlig satsede Rumænien på EU-medlemskab i forbindelse med udvidelsen i 2004, men på grund af den store inflation og det lave bruttonationalprodukt kunne medlemskabet ikke komme på tale. Samtidig er der massive problemer med organiseret kriminalitet, hvidvaskning af penge og korruption. I "Mor og søn" ser vi tydeligt, hvordan sandheden kan masseres for penge, og opkald fra højt placerede folk kan få problemer til at forsvinde.

Filmens stil

"Mor og søn" virker spartansk i sin stil. Kameraet er håndholdt, og billedbeskæringen begrænser sig stort set til halvtotale og halvnære billeder. Det er ikke et udtryk for et beskedent udstyr, men et bevidst stilvalg fra instruktøren Netzers side. For det første sætter stilen fokus på filmens dialog og mimik. Det egentlige drama er ikke så meget Barbus påkørsel af den unge dreng som det er ordvekslingerne og spillet mellem filmens personer. For det andet giver det rastløse, håndholdte kamera os en følelse af selv at være i det klaustrofobiske univers, som moderdyret Cornelia skaber. Netzer lader kameraet *stalke* Cornelia ligesom hun på det nærmeste *stalker* sin søn. Billedbeskæringerne, der sætter hende i fokus, giver os ikke luft til at kigge op eller ud. Sådan må det også føles for den vege søn.

Elevark til dansk

1. Filmens personer

Del klassen op i tre store grupper. I hver gruppe arbejdes i par om en personkarakteristik af moren Cornelia, sønnen Barbu eller kæresten Carmen. Parrene besøger hinanden, fortæller om deres personkarakteristik og lytter til de andre to karakteristikker.

2. Aktantmodeller

Lav to aktantmodeller: en, hvor Cornelia er subjekt og en, hvor Barbu er subjekt.
Diskuter, hvor de to aktantmodeller er forskellige – og hvorfor.

3. Et modermonster?

Er Cornelia et monster? Find argumenter for og imod, og diskuter, om vi som seere forstår Cornelia. Normalt har vi som seere sympati med den person i filmen, som bærer synsvinklen. Hvem har synsvinklen i denne film, og hvem sympatiserer vi med som seere?

4. Forholdet mellem mor og søn?

Virker Cornelias forhold til sin søn naturligt? Hvilke scener gør, at vi får indtryk af en anden type forhold (end det mellem mor og søn)?
Tror I, Cornelia og Barbu kan få et harmonisk forhold til hinanden på længere sigt?
I den sidste scene i filmen beder Barbu sin mor om at låse ham ud af bilen; hvad er det et symbol på?

5. Filmens titel

Filmen hedder "Mor og søn". Diskuter, om det er den rigtige titel. Skriv tre alternative titler op, som I mener bedre beskriver filmens indhold og handling.

6. Filmens struktur

Sæt filmen ind i berettermodellen.

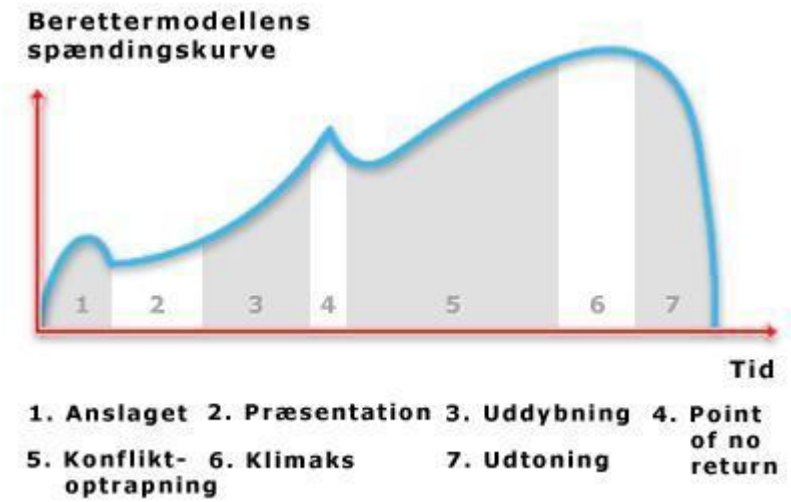

Hvad synes I om filmens slutning? Hvorfor hører vi ikke, hvad Barbu siger til drengens far? Inddrag billederne herunder i jeres svar.

Håndtryk

Cornelia ser med gennem sidespejlet

7. Filmiske virkemidler

Filmen "Mor og søn" er filmet med håndholdt kamera. Hvilken effekt har det på os som seere?
Se filmens trailer her: http://www.morogson.dk/index.html og læg ekstra mærke til billedbeskæringen. Næsten alle billeder i filmen er halvtotale eller halvnære. Hvorfor har instruktøren valgt denne billedbeskæring, tror I?

Elevark til historie/samfundsfag

1. Rumæniens historie og samfundsforhold

I forbindelse med filmen "Mor og søn" er det en god ide at kende til Rumæniens historie og befolkningens levevilkår. Hvad er der sket i landet siden kommunismens fald? Brug www.denstoredanske.dk til at finde relevant information om landets historie og nuværende økonomiske situation.

2. Filmens personer

Hvilke socialklasser tilhører filmens personer? Find argumenter for jeres svar ved at henvise til filmens dialog, locations og tøjstil.
Hvilke muligheder har filmens personer for at udøve indflydelse på deres eget (økonomiske og sociale) liv? I kan diskutere begreber som *lighed*, *klasseforskelle* eller *forbrug*.

3. Korruption

Lande som Bulgarien og Rumænien har store problemer med organiseret kriminalitet, hvidvaskning af penge og korruption. Hvorfor præges flere af de tidligere østlande af korruption? I kan lytte jer til mulige svar i denne radioudsendelse fra P1: www.dr.dk/P1/europaligenu/Udsendelser/2012/12/10101414.htm Og I kan se et kort over EU-landene her: www.eu-oplysningen.dk/flash_docs/europakort/

Kan man købe sig til et ændret vidneudsagn?

4. Film som kilde?

Diskuter, om – eller hvordan – en film som "Mor og søn" kan bruges som historisk kilde. Har filmen en fordel frem for en tekst, hvis vi søger oplysninger om livet i Rumænien?